

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

4 Vtrùm is, qui aliquo horum sex modorum cooperatur, teneatur in
solidum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

Bellum
viri quoque
infium.

ea, quæ ad hunc finem necessaria sunt. Ad probat. consequentia. Concedo posse dari speciem quamdam belli viri quoque iusti, maxime ubi ex altera parte non est propinqua vel directa oppugnatio. Sic seruo bello capto licitum est fugere; tamen si fugerit, dominus potest eum castigare: vt dictum est supra c. 5. dub. 5. & reus potest effracto carcere erumpere; tamen si fecerit, potest puniri, vt infra c. 31. dub. 5. ostenditur. idem aliis exemplis posset ostendi. secus tamen, si vtrinq; sit propinqua impugnatio. vnde illi dum causa defensionis impetuntur, non possunt se defendere, lædendo iustos defensores vel inuafores, sed tenentur desistere; quia cessat coactio; vel si adhuc durat, illi parendo, mortem non vitabunt, sed aliunde incurrent.

Ad confirmationem, Dicendum est, illud opus non esse malum vt procedit à voluntate eius qui coactè agit, sed solù vt subest directioni cogentis, & vrentis eo ad malum finem: quæ malitia non est imputanda illi misero; nec actione, vt ab ipso est, contaminat: sicut cum quis restituit gladium ardenti in eadem hostis sui, metu mortis adactus.

31
Vendens
arma ad
bellum ini-
quum, vel
venena.

Petes, Vtrum is qui vendit arma properanti ad bellum iniustum, vel venenum machinanti mortem alterius, censetur cooperari, ita vt teneatur ad restitutionem?

Resp. Primò, Si vendas arma soli parti iniquæ, & recuses alteri, teneris: quia ita vendis vt censearis cooperari. Secundò, Si vendas passim omnibus petentibus, non teneris; quia externo actu venditionis non censetur magis cooperari parti iniquæ, quam alteri. Deinde quia damnù omnino remotè & per accidens sequitur ex huiusmodi venditione: non enim magis tendit ad irrogandam iniuriam, quam ad depellendam. Tertio, Si vendas iam contracta pugna, vel proximè impendente, teneris: quia vendendo ei, qui iam proximè comparatus est ad iniuriam inferendam, censetur ei propinque cooperari; sicut qui furenti in eadem inimici, præbet gladium. cum enim tantum malù possis & tenearis impedire, arma negando; si ea præbeas, non videris ob exiguū illud lucellum præbere, sed vt iuues & seruias eius intentioni. Secus si magnum lucrum vel damnum esset propositum. Quarto, Si vendas venenum ei, qui dicit se petere ad interimenda noxia animalia, non teneris; etiamsi putes eum malo sine petere. Ratio est; quia eo modo vendis, quo aliis vendi solet. Confirmatur; nam qui vendit agnum Iudæo, quem putat sacrificij causa emere, non censetur ei cooperari ad superstitionem: quia ista venditio cum his circumstantiis facta, est indifferens ad vsum bonum & malum, & ex modo quo fit, non videtur fieri ad vsum malum, quem alter occultè intendit, sed ad bonum, quem ex natura sua vel iusta institutione habet: ergo neque qui arma vel venenum, si eo modo vendat, quo passim aliis consuevit.

Agnum
Iudæo.

DVBITATIO IV.

Vtrum is, qui aliquo horum sex modorum cooperatur, teneatur in solidum.

32 **R**espondeo, Quod ad quinque priores modos attinet, consulens, mandans, consentiens, laudans & receptans, tenentur ad reparationem totius damni, si totius causa fuere; partis verò, si lo-

lùm partis damni causam dedere. patet ex dictis. Sed quid, si volenti furari 10. sualeris vt acciperet 20. teneberisne ad 20?

Resp. Si volenti furari 10. suastisti vt præterea alios 10. furaretur, non teneris nisi ad 10. quia non fuisti causa prioris volitionis, qua cepit hæc 10. sed posterioris tantum, quæ ad alia 10. pertinet. Si verò suastisti vt furetur 20. putat Adrian. qu. 1. de restit. §. lam dicam, eum teneri ad 20. quia est causa nouæ voluntatis, pertinentis immediatè ad 20. Sed contrarium est verius, vt docet Medina C. de restit. q. 8. & Couarr. ad regul. Peccatum, p. 2. §. 12. num. 4. nempe solùm teneri ad 10. Ratio est; quia suo consilio non fuit causa, nisi ablationis 10. nisi fortè suo consilio reddiderit ipsum in proposito firmiorem, vel causa fuerit vt citius ageret, quam alioquin erat facturus: tunc enim censetur causa totius iniquæ damnificationis, quatenus hîc & nunc peragitur, iuxta Caietanum, Sotum & Medinam, de quo dubit. 2.

Qui volenti
furari 10.
suadet fu-
rari 20.

33

Vtrum autem aliquis alterius consilio sit firmior redditus, non potest facillè deprehendi, nisi exterius aliqua cernatur in opere variatio; vt si citius, audacius, ardentius solito faciat; vel indicet se ambiguum antè fuisse.

Sed præcipua difficultas est de sexto modo: nempe de participante vel adiuvante, vt quando milites spoliant urbem: quidam enim videntur existimare, singulos damni focios teneri in solidum; alij negant. Sed vtendum est distinctione: vel enim cooperantur ad idem indiuiduum damnum, vel ad diuersum: quo posito

34
De militi-
bus spoli-
antibus
urbem.

Dico Primò, Si cooperetur ad idem damnum indiuiduum, tenetur in solidum, etiamsi focius constituerat solus inferre; iuxta sententiam Caietani, Soti, & Medinæ supra: vt si iuues ad eamdem domum incendendam, ad idem pondus auferendum, ad eundem gregem abigendum, ad eamdem domum effringendam. Et de tali cooperante intelligendi sunt prædicti Doctores, dum dicunt eum qui cooperatur ad idem damnum, teneri in solidum: hoc enim limitandum est ad idem indiuiduum damnum, quod à pluribus, tamquam partibus vnius integræ causæ, inferitur. quisque enim tunc est causa partialis totius damni, vt hic & nunc fit, & in totum vim confert, licet partialem; sicut dum plures vnam nauem trahunt, vnum pondus gestant. Nec refert, quòd sine te fieret; quia non fieret, nisi tu vel alius tuo loco similem vim conferret. nam per solam illam vim, quam nunc focius adhibet, executio non fieret; vel certè non eodem modo fieret: per plures enim fit facilius, celerius, animosius.

Cooperan-
tes ad idem
indiuiduum
damnum.

Hîc tamen Aduerte, hanc sententiam maxime habere locum, quando quis cooperatur immediatè exequendo maleficium cum alio, tamquam causa partialis: tunc enim proximè est causa damni, ita vt sine ipso, vel alio similem opem conferente, non fieret; vt patet in eo qui iuuat rem auferre. Si verò solùm cooperetur mediatè, præbendo instrumenta; iuuando conscendere, ligando vincitum; probabilis est sententia Nauarri, Siluestri, & aliorum, non teneri, si damnum æquè per executorem erat inferendum, iuxta ea quæ diximus dubit. 2.

35
Hoc maxi-
mè locum
habet in
executori-
bus.

Dico Secundò, Si verò non concurrat ad idem damnum indiuiduum, sed distinctum irroget, non tenetur in solidum, sed dumtaxat pro sua parte. Ita sic diuisum docet

36
Si damnum
tenetur in
solidum.

docet Adrianus qu. 1. de restit. Siluest. Restitut. 3. qu. 6. §. Quartum, Nauarrus c. 17. num. 21. & alij. Ratio est; quia tunc quisque solum est causa partis damni, quam ipse per se dedit, non autem totius, aut partis, quam alius fecit. nisi forte alium impulerit, vt citius aut alacrius faceret, aut nisi se vicissim permouerint vel animarint: sicut quando tres vel quatuor milites se mutuo excitant ad aliqui damnum inferendum: tunc enim singuli censentur causa totius damni. hoc tamen ordinariè non accidit, nisi inter paucos.

37
Miles gregarius.

Hinc fit, vt miles gregarius non teneatur nisi de damno, quod ipse per se in bello iniquo dedit: non autem ad totum illius belli; (quod est contra Couarr. reg. Peccatum, 2. part. §. 12. n. 2. & Iosephum Angles in 4. difficultate 10. de restit. ex bello.) quia totius damni causa non fuit, sed dumtaxat suae partis, vt rectè Siluest. v. Belli. 1. q. 10. §. Sexta. & Nauarr. n. 22. Nec obstat, quòd singuli iuuerint ad iniquam expugnationem, & ingressum in urbem; quia solum iuuerunt faciendo partem suam; non autem procurando vt alij suam in illo damno facerent, aut vt urbem expugnant. vnde sicut iste non est causa damni, nisi ratione partis quam ipse intulit; ita non tenetur ad restitutionem, nisi pro sua parte. Sicut enim totus exercitus est causa totius damni, ita singuli suae tantum partis, nisi alia ratione alios iuuerint vel incitauerint. Dux tamen tenetur ad totum, quod per milites illatum est, quia vel eos ad hoc direxit, vel si non direxit, saltem tenebatur ex officio impedire.

Petes, Quid si dubium sit, an alios tuo consilio vel laude permoueris?

38 Resp. Communis ferè sententia Doctorum est, te non teneri, quia melior est conditio possidentis. Cur enim tantum onus in te suscipias, si dubitas an causa damni fueris? debet ergo moraliter esse certum. Idque locum habet in omni casu in quo dubitatur an causa damni fueris, si post diligentem inquisitionem dubium manet. Ita docet Siluester supra q. 6. in principio, vbi dicit esse sententiam communem; & Petrus Nauarra lib. 3. c. 4. n. 58. Ioannes Medina C. de Restit. q. 7. & multi alij. & fauet apertè S. Thomas q. 61. art. 7.

Sed contrarium docet Thomas Sanchez lib. 2. de Matr. disp. 41. n. 17. cù Couarr. Clem. Si furiosus. 2. p. §. 2. n. 1. & multis Iurisperitis. Idem docet in Summa lib. 1. c. 10. n. 44. Ratio ipsius est, quia cùm dubio nemo praesumatur delictum admittur, L. Meritò. 7. Pro socio, in hoc dubio an absq; meo consilio Titius esset perpetraturus, praesumendum est non fuisse perpetraturum; ac proinde ipsum meo consilio fuisse impulsum ac determinatum ad facinus. quae sententia videtur verior, quando reuera planè erat dubium, an sine meo consilio vel laudatione fuisset facturus. Secus si in eo tales erant dispositiones, vt meritò possit praesumi per se facturus. Vide infra c. 27. dub. 3. num. 13.

DVBITATIO V.

Quo ordine teneantur isti in solidum restitutionem facere.

39
Is ad quem res peruenit.

Missis variis sententiis, Respondeo, Si aliquid ablatum sit, Primo loco & ante omnes tenetur is, ad quem res furtiua peruenit; siue extet

in specie, siue non extet, si tamen inde factus sit ditor. Ratio est, quia hic obligatur ratione rei acceptae, quae obligatio est summa: nam res aliena, quamdiu extat in specie, per se debetur, semperque clamat, vt dici solet. Si consumpta sit, vel consumpta est bona fide ab eo qui ignorabat esse furtiuam, & sic non tenetur, nisi quantum ex ea factus est ditor; vel consumpsit mala fide, sciens esse alienam, vel certè dubitans; & sic tenetur restituere pretium; quia quòd consumpsit eam mala fide, non liberat eum, quin primo loco teneatur, perinde ac si extaret. alioquin noua iniuria liberaret eum à restitutione. cùm enim ipse ex ea re commodum sciens & volens perceperit praereliquis, par etiam est, vt praereliquis quoque veniat in onus restitutionis. Si aliquis ex sociis damnum compensauerit, illi restituenda est res illa vel pretium eius, non domino, quia in ius domini successit. Vide Caietanum q. 62. art. 6. & Couarr. reg. Peccatum, p. 2. §. 12.

Dubium tamen est, An is qui bona fide rem furtiuam emit, possit eam furi restituere, vt pretium redipiscatur, etiam si dominus eam non esset recuperaturus; de quo infra cap. 14. dubit. 3. Si verò nihil ablatum sit, sed tantummodò damnum irrogatum, primo loco tenetur is qui coegit, vel fraude induxit, vel qui imperauit, cui alter non fuit ausus contradicere: vt si Dux imperet militi vt occidat, incendat, spoliat: si quis persuadeat id esse licitum, si conuictis impellat. Ratio est; quia hic iniuste coniecit alterum in obligationem restitutionis. vnde si hic restituit, executor, vel is qui hoc modo inductus est in maleficij societatem, non tenetur quidquam ei refundere; quia hic inductor totum debet compensare. Pari modo tenetur primo loco qui suo nomine fecit, vel rogauit fieri, vel suasisit. Primò, quia is cuius nomine fit, est causa principalis, quae instar finis & efficientis moralis mouet ceteras: ergo tenetur ante ceteras. Secundò, quia qui commodi vel honoris, vel oblectamenti sui causa cupit fieri maleficium, implicite hoc ipso censetur in se totum onus restitutionis suscipere. par enim non est, vt onus & obligationem maleficij in alios reiciat, qui sua causa illud fieri postulat, vt si roges Petrum vt interficiat tuum inimicum. in hoc casu vera est sententia Caietani, Soti & Bañesij, qua affirmant, eum, qui alios induxit, teneri primo loco; & inductos non teneri illi quidquam refundere.

Aduerte tamen, esse quamdam sententiam, quam Petrus Nauarra l. 3. cap. 4. num. 101. & sequentibus, multis rationibus confirmare nititur: nempe, hunc non teneri primo loco, quin executor & alij teneantur suas partes conferre, etsi minores, v. g. damnum sit 6. aureorum; is qui iussit suo nomine fieri, tenebitur in restitutionem conferre 3. executor 2. laudator 1. Ratio praecipua est, quia omnes isti verè concurrunt ad damnum inferendum: ergo etiam concurrere debent ad restitutionem. Quae sententia non est improbabilis, maxime quando executor mercedem habuit pro maleficio. tunc enim etiam suo nomine fecisse videtur. Contrarium tamen puto esse verius; quia qui maleficium sua causa fieri cupit, censetur etiam onus restitutionis in se recipere.

Secundo loco tenetur executor, quatenus est executor.

Tertio loco, ceteri qui consilium dederunt, qui post hunc.

41
Qui bona fide emis à fure. Ratione damni dati, qui primo tenetur.

40

42
Qui cogit. Qui sua causa suasisit.

43

44
Si executor mercedem accepit.

44
Executor, secundo loco: ceteri qui post hunc.